

Farmaceutika v konventní knihovně benediktinského kláštera Broumov v roce 1801

Barbora Machová

Katedra pomocných věd historických a archivnictví FF UHK (studující)

Článek popisuje složení knižní sbírky medicínské literatury v knihovně kláštera Broumov podle katalogu z roku 1801, zvláště přibližuje knihy z oblasti farmacie a botaniky. Provádí porovnání se současným stavem knihovního oddělení „Medici“ a ze záznamů na dochovaných knihách se pokouší určit předchozí majitele a uživatele knih a zjistit, zda a jak klášter v lékárnictví komunikoval s okolním světským prostředím.

Klíčová slova: farmaceutická literatura, klášter Broumov, knihovny benediktinů, raný novověk.

Pharmaceutical literature in the Broumov Benedictine convent library in the year 1801

The article describes composition of the medical collection in the Broumov Benedictine convent library based on a catalogue from the year 1801, with detailed description of titles on pharmacy and botanics. This is followed by comparison with contemporary content of the „Medici“ library department, identification of previous book owners and users based on records on preserved books, and an attempt to find out how the monastery communicated with its secular surroundings in the field of pharmacy.

Key words: pharmaceutical literature, Broumov monastery, Benedictine libraries, early modern age.

Úvod

Za rozvoj vědění ve vzdálené minulosti vděčíme do velké míry mnišským řádům a klášterům. Nejstarší mužský řád benediktinů se soustřeďoval na spiritualitu, uchovávání vědění i na tzv. klášterní medicínu – odtud pochází tradice klášterních lékáren a pěstování rostlin. Knihy z oblasti medicíny byly odjakživa součástí klášterních knihoven a tak je tomu i v Broumově. Broumovský klášter založili v 13. století benediktini z břevnovského kláštera, aby rozvíjel osídlení a hospodářství v tehdy pustém území „za Stěny“, z něž část je dnes polské Kladsko. Klášter rostl co do významu i bohatství. Již od počátku byla v klášteře škola, pozdější známé broumovské klášterní gymnázium absolvovali třeba Bohuslav Balbín nebo Alois Jirásek. V broumovské knihovně byl uložen Codex Gigas, tzv. Dáblova bible (než ji opat daroval císaři Rudolfo II. do Prahy, odkud ji odvezli Švédové...). S Břevnovem zůstal Broumov úzce propojen, v neklidných dobách 15.–17. století byly oba kláštery spojeny a břevnovský klášter podřízen broumovskému opatovi. V 50. letech 20.

století pak postihla klášter neblahá komunistická „Akce K“, při níž mimo jiné byla část knižního fondu kláštera mimo barokní konventní knihovnu zničena (zničeny byly opatská a gymnaziální knihovna), nejstarší tisky byly naopak odvezeny do Památníku národního písemnictví (1). Knihovna byla svěřena do správy Studijní knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové (později Studijní vědecké knihovny), v roce 1991 byl celý klášter navrácen benediktinům.

Dnes je klášter v Broumově známý pro svou architekturu a barokní sálou knihovnu, čítající nyní na 17 000 svazků. Celý obsah knihovny však dlouho nebyl zkoumán. Proto v letech 2016–2020 probíhal v historické konventní knihovně benediktinského kláštera v Broumově projekt *Brána moudrosti otevřená: barokní kulturní dědictví klášterů Broumov a Rajhrad*, zaměřený na zkoumání a konzervaci knihovního fondu¹. Mimo jiné byla během projektu objevena sada devíti knihovních katalogů, které sestavil knihovník a podpřevor kláštera Rupert Strahl v letech 1790–1802 a které byly dosud považovány za ztracené (2). Jedná se

1 Na projektu spolupracovali Univerzita Hradec Králové, Univerzita Pardubice a Moravská zemská knihovna, prezentace a výstupy projektu jsou dostupné na webové stránce <https://branamoudrosti.cz/pages/project.html>.

